СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 43. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 23 лютого 1933. VOL. XLI. No. 43. Jersey City, N. J., Thursday, February 23, 1933. THREE CENTS.

ДОЛЯ ПРОГИБІЦІЇ ОПИНИЛАСЯ В РУКАХ СТЕЙТІВ

ВАШИНГТОН. — У палаті послів перейшла 289 голосами проти 121 резолюція в справі знесення прогибіції. Ця резолюція вже передше перейшла в сенаті.

За резолюцію заявилися 179 демократів і 109 републиканців та 1 фармерсько-робітничий заступник. Проти резолюції заявилися 89 републиканців і 32 демократів.

Заступник президента Кертіс та предсідник палати Гарнер підписали резолюцію і вона відійде тепер до стейтів, де про неї рішатимуть стейтові конвенції.

Як тільки скінчилось голосування, вже були телефонічні запити з деяких стейтів, які хочуть приспішити вирішення прогибіції. Запитували стейти Ню Йорк, Месечусетс і Вайомінг. Надіються, що 40 стейтів, у яких тепер радять леґіслятури, возьмуться негайно за вирішення справи знесення прогибіції.

Сухі заповідають, що перенесуть тепер боротьбу за прогибіцію до леґіслятур.

МОКРІ ГОРОЮ.

ВАШИНГТОН. — Голосування в конґресі за знесення прогибіції виказує, що за таку зміну заявилися представники зі стейтів, які становлять 105,775,000 людности й платять річно податків на суму $1,311,394,964. Обороняють прогибіцію посли і сенатори зі стейтів, що представляють собою 13,947,000 людности і $40,969,402 у податках.

З ВОЄННИМИ ДОВГАМИ ЙДЕ ДО ЛІПШОГО.

НЮ ЙОРК. — Повернувся з Англії британський амбасадор, сер Ронелд Ліндсей, і прямо з корабля поїхав до нововибраного президента Рузвелта та відбув з ним двогодинну конференцію. Виходить, що Злучені Держави відбудуть незабаром конференції в справі воєнних довгів не тільки з Великою Британією, але й з іншими державами-довжниками.

Разом з довгами будуть порушені теж інші економічні справи. Надіються, що буде скликана світова конференція, на якій остаточно полагодять не тільки справу воєнних довгів, але й інші міжнародні справи, а між ними й конфлікт на Далекім Сході.

ЗАНҐАРУ ПОКАРАНО 80 РОКАМИ ТЮРМИ.

МАЯМІ. — Джузепа Занґару, замаховця на життя нововибраного президента Рузвелта, засуджено на 80 років тюремної кари, по 20 років за кожду з 4 ранених ним осіб. Коли йому проголошено засуд, він сміявся і просив суддю, щоби був щедріший і вислав його на електричне крісло, або засудив його на 100 років тюрми.

Суддя заповів, що вища кара ще не є виключена. Це залежить від того, чи ранені останутьcя при життю. На випадок смерти прокуратор зажадає кари смерти й для Занґари.

Занґара протестував проти того, що його називають божевільним. Казав, що він здоров і жалує тільки одного: що не вбив Рузвелта.

НЕ ХОЧЕ СТАТИ СЕКРЕТАРЕМ СКАРБУ.

ВАШИНГТОН. — Сенатор Картер Ґлес, секретар скарбу з часів адміністрації Вілсона, не дається ніяк намовити обняти тусаму посаду в кабінеті Рузвелта. Каже, що він послужить загальній справі краще в сенаті, коли не допустить там радикальних ухвал в економічних справах.

ПРОТИ ВИЗНАННЯ СОВІТІВ.

НЮ ЙОРК. — о. д-р Едмунд Волш, заступник президента „Джорджтавн Юніверзіти", є проти визнання совітів Америкою. Він каже, що теперішня совітська влада є найбільш брутальною, найбільш протисоціяльною, найбільш протихристіянською й найбільш протиамериканською силою на земській кулі. Він каже далі, що не можна визнавати такої дияволської сили задля торговельних зисків. Дотеперішня совітська наука підриває конституційні засади Америки, які є за демократичну форму правління.

В дальшім тягу своєї бесіди о. Волш вказав на потребу нової декларації „залежности" капіталу від праці. Він обстоював те, що фармери і безробітні мають право до тої „надвишки", з якою Америка не знає, що робити. Він теж зазначив, що Америка потребує тепер нових політичних провідників, котрі маліб на оці не так найблищі вибори, як майбутнє нації.

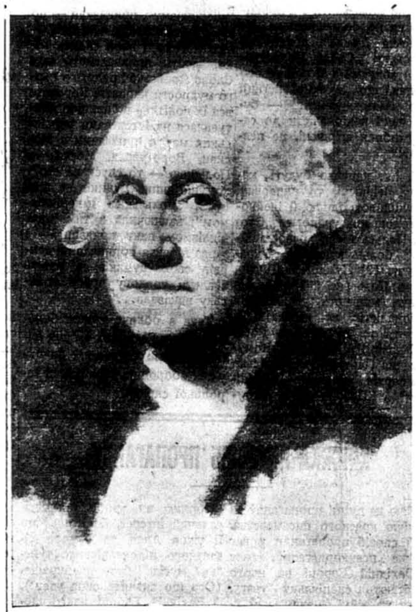
Меттю Вол, заступник президента Американської Федерації Праці, попирав о. Волша.

БЕРЕТЬСЯ ВИКУПЛЮВАТИ СИНА.

ДЕНВЕР. — Клод К. Бетчер, міліонер, котрому бандити викрали сина, витягнув з банку $65,000 і готов заплатити ту суму як викуп. Поліція і загальна опінія є проти зложення викупу. Кажуть, що в той спосіб потурається бандитизмови.

ХТО СТРАТИВ НА МОРҐЕДЖАХ.

ВАШИНГТОН. — Мортон Бодфіш, директор „Федерал Гом Лон Бенк Борд", стверджує, що міліони ощадних і незалежних людей повкладали в морґеджі всі свої дрібні ощадности і тепер знаходяться перед цілковитою руїною. Каже, що треба знайти спосіб, щоби їх ратувати.

GEORGE WASHINGTON

ЗЛОВЖИВАННЯ ПРИ БРАНЦІ.

Великі зловживання при бранці викрили у Варшаві. В аферу вмішані підофіцири шпиталю санітарного вишколу. Вони були у змові з махерами і рекрутами та виставляли лікарям до підпису документи, на основі яких рекрути звільнилися від військової служби.

ЛІКАРІ БЕЗ РОБОТИ.

Як подає польська преса, місто Лодзь має поверх 500 лікарів, докторів усіх лікарських наук і ріжних спеціялістів. У звіті місцевої лікарської палати стверджено, що з того числа є 63 лікарі зовсім безробітні, а 67 півбезробітні, отже разом 130 лікарів або понад 25 проц. загалу терпить нужду.

26 ШАХОВИХ ПАРТІЙ.

Відомий шахіст Боголюбов, що є тепер у Міляно, розіграв у місцевім клюбі рівночасно 26 партій з найкращими місцевими шахістами. Вислідии мечу такі: 17 партій виграних, 4 програні та 5 ремі. Меч іще повторять.

ВІДРАДНА ВІСТКА.

Молоді господарі і молодь села Конюшки Тулиголовські (пов. Рудки) рішили не курити і не вживати алькогольних напитків. Це рішення сподобалося іншим селянам так, що тепер ціле село не пє і не курить. — В місті Комарні перестали пити алькогольні напитки і курити 40 родин.

ЩО РІШАЄ У ВАС ПРО ВИБІР КНИЖКИ?

Таку анкету оголосив штутґардський тижневик „Літерариш Фльобелєтер". 573 читачів відповіли, що в справі купна книжки опираються на оголошеннях видавців; 381 відповіли, що літературна критика впливає на їхнє рішення; 505 заперечили тому, що ради книгаря рішають про вибір книжки при купні.

НЕВДАЛА КОРОВЯЧА ДЕМОНСТРАЦІЯ.

Щоби запротестувати проти податку від молока, австрійські продуценти і торговці наблу рішили зробити оригінальну демонстрацію. Вони хотіли зігнати до Відня з околиці 5,000 коров і уставити їх перед будинком парляменту. Однак поліція заборонила цю демонстрацію.

СПАЛИВ ТРИ ЗАГОРОДИ.

В Ременові, пов. Львів, згоріли три господарські загороди. Дохождення виказали, що вогонь підложив господар Черпак наслідком маєткового спору.

ЗГОРІЛИ 2,000 ОДНОСТРОЇВ.

У касарні 22 п. п. в Сєдльцях вибухла в магазині однострої пожежа. Хоч почалася негайна ратункова акція, згорів цілий магазин з 2 тисячами одностроєвих комплетів. Шкоду обчисляють на 35,000 зол. Дохождення мають виказати причину пожежі.

ДЕФРАВДАНТ ПЕРЕД СУДОМ.

Карний суд у Варшаві розглядає справу бувшого віцедиректора банку зарібкових спілок, Яна Гіндеміта, що здефраудував 317 тисяч зол. Він утік до Франції, однак звідтам спровадили його назад до Польщі. Обвинувачений каже, що вкрадені гроші програв на кінських перегонах і в карти. Дістав три роки вязниці.

ЗАМЕРЗ НА ГРАНИЦІ.

З Вильна повідомляють, що група втікачів з Радянщини хотіла дістатися до Польщі, однак на границі задержала їх радянська сторожа. Два з них сховалися серед снігових заметів і вратувалися перед арештуванням. Однак один із незамічених замерз на смерть, а тільки другий, Петро Лучайонок, відморозивши собі ноги та одну руку, дістався на польський бік.

РОЗПРАВА ПРОТИ РЕД. ПАЛІЄВА.

В суботу, 21. січня, відбулась у великій салі суду при вул. Баторія у Львові розправа проти ред. Дмитра Палієва, якого на першій розправі в червні м. р. засудили були на три роки вязниці за промови на польських справоздавчих вічах. Найвищий суд зніс цей присуд і передав справу з поворотом до окружного суду у Львові для виміру нової кари.

Теперішня розправа відбулася вже не перед суддями присяглими, а перед трибуналом. Боронив адвокат д-р Володимир Старосольський, обвинувачував прокуратор Циган.

Після короткої промови прокуратора і знаменитої промови оборонця д-ра Старосольського трибунал по нараді видав присуд, яким обвинуваченого редактора Д. Палієва засудив на півтора року вязниці. А тому, що засуджений просидів уже 14 місяців у слідчій вязниці (з того кілька місяців у Березі), то лишилось йому ще відсидіти 4 місяці і 3 дні.

ЖЕРТВА ЛЕГКОДУШНОЇ ЖІНКИ.

Перед судом присяглих у Львові відбулася розправа проти 39-літнього возьного з Рави Руської, Ів. Чижа, що сам обвинуватив себе за замах на потяг і цілу низку крадіжей та вломів. Спершу був, як говорив перед судом, порядним чоловіком, але на своє нещастя оженився з лихою жінкою, що його зраджувала, вела розпусне життя й намовляла до крадіжей. Щоби зірвати зі світом і дістатися до вязниці, він пробував спричинити залізничу катастрофу, підкопавши залізничий насип між Равою Руською і Камінкою Волоською, однак до катастрофи не прийшло, бо тільки машина вскочила з шин. Виновника тоді не викрили. Опісля почав красти і вломлюватися до кас, переважно удачно, так, що акт обвинувачення закидає йому 7 крадіжей та вломів. Розправа скінчилася засудом Чижа на 4 роки за злочин крадіжей. Від закиду замаху на потяг його увільнили, бо суд не повірив його самообвинуваченню.

ПРОЦЕС У РОДИНІ БУРБОНІВ.

У Вінер Найштат розпочався цивільний процес за спадщину після князя Жема Бурбона, претендента до еспанського престола. Покійний записав значне майно в Австрії й південній Франції та багато памяток одній із своїх доньок, а саме княжній Беатриჩі Масімо. Сестра її, Алісія дель Прет, заквестіонувала завіщання, домагаючися пів міліона шилінґів. У цій спадщині знаходиться історичний нашийник, який свого часу Наполеон подарував княжній Люізі. Носила його Марія Антонета, йдучи на шафот. Між предметами знаходиться забальсамоване серце Людвика IV.

ДУНАЙ ЗАМЕРЗ.

З Румунії повідомляють, що місточко Сулина в дельті Дунаю відтяте від світа, бо ріка замерзла. Буря зірвала телефонічний звязок з містом, отже місто зовсім ізольоване. Румунська влада вислала до Сулини ледоломи, що мають привернути комунікацію на Дунаю й уможливити довіз харчів.

РОЗПОЧАЛИСЯ БОЇ В ПРОВІНЦІЇ ДЖЕГОЛ

ЧІНЧОВ (Китай). — Китайські війська, що стоять у районі Чейонгсу, розпочали бої в провінції Джеґол, напавши на японську залогу. Напад Китайців Японці відбили зі значними стратами з обох сторін, а потім перейшли в наступ. Китайське командування наказало своїй армії відійти з позиції перед містом Кайлу й окопатися на нових позиціях за містом. В інших районах на всьому фронті в провінції Джеґол вже почалися перші стрічні бої між Китайцями та Японцями.

Китайські політики кажуть, що японська інвазія на провінцію Джеґол обєдинує ріжні китайські ґрупи для боротьби з Японцями. Тепер Китай має в провінції Джеґол двістатисячну армію під командою ґенерала Ченґ-Цо-Ґсіянґа.

ЯПОНІЯ ВИСТУПАЄ З КОНФЕРЕНЦІЇ ПРО ОБЕЗЗБРОЄННЯ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Японська делеґація до Ліґи Націй одержала остаточні інструкції з Токіо. На випадок приняття Ліґою Націй постанови комітету девятнацятьох у справі Манджурії японська делеґація має негайно покинути засідання Ліґи. Формальне зголошення виступлення Японії з Ліґи Націй пішлють їй після того, як головний делеґат Японії в Лізі, Мацуокі, приїде до Токіо.

Як відомо, комітет девятнацятьох домагається звільнення Японією Манджурії й повернення її Китаєви. В звязку з можливим скорим виступленням Японії з Ліґи Націй стало відомо, що вона одночасно виступить і з міжнародньої конференції про обеззброєння.

ЯПОНСЬКА ФЛЬОТА НА ПОГОТІВЛЮ.

ТОКІО (Японія). — Головнокомандуючий японською фльотою, адмірал Осамі Наґано, наказав фльоті привести себе негайно в боєвий стан і бути приготованою до всіх можливих випадків. Ці заходи робиться у звязку з передбаченим виступленням Японії з Ліґи Націй.

В Японії тепер панує воєвничий настрій і ніхто не думає відступати від японського пляну акції в Манджурії та взагалі ніхто не думає тепер зміняти загального напряму японської міжнародньої політики.

ЯПОНІЯ КУПИЛА АНГЛІЙСЬКІ ПАРОПЛАВИ.

ЛОНДОН (Англія). — Японія купила кілька великих старих океанських кораблів. Думають тут, що Японія розбере їх, щоб дістати з них залізо та інші метали, потрібні на вироблення воєнних знарядь.

ПОЛІЦІЇ НАКАЗАНО СТРІЛЯТИ КОМУНІСТІВ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Найближчий помічник Гітлера, Вільгельм Ґерінґ, видав пруській поліції наказ стріляти комуністів уразі виявлення ними терористичних актів, чи спроби заворушень і т. д. Ґерінґ каже, що переборщення підчас поліційної акції не так зле, як неробленння нічого, коли треба проявити рішучість.

Разом з тим він наказав поліції охороняти мітинги, походи й узагалі всі виступи націонал-соціялістів гітлерівців, щоб ніхто не перешкаджав їх передвиборчій пропаґанді.

СПОДІВАЮТЬСЯ ВІЙНИ.

ВІДЕНЬ (Австрія). — Місцева преса пише, що нібито Австрія в скорому часі може стати тереном міжнародньої війни. Перший раз після війни Франція, Англія та їх васалі, держави малої антанти, обєдналися для спільної акції проти їх противників у Світовій Війні, Австрії та Німеччини. Та тепер на стороні цих останніх знаходиться також Італія.

Обєднання держав антанти наступило в справі протесту проти того, що нібито з Італії через Австрію перевезено до Угорщини зброю в скількости на цілий корпус. Австрійський уряд заявляє, що йому не відомо, щоб таку зброю перевозили, але Франція й Англія домагаються покарати виновних у цьому.

АРЕШТУЮТЬ КОМУНІСТІВ.

БУДАПЕШТ (Угорщина). — В місцевому дітьочому садку арештовано 38 комуністів. Серед них є кілька жінок, які провадили комуністичну пропаґанду між малими дітьми. Поліція каже, що вона викрила осередок великої змови комуністичної партії в Угорщині.

ВИКЛИКАЄ АМЕРИКАНСЬКОГО ҐЕНЕРАЛА НА ДВОБІЙ.

ВІДЕНЬ (Австрія). — Російський ґенерал Сахаров, який командував армією Колчака на Сибірі, викликав листовно на двобій американського ґенерала Ґрейвса, котрий командував на Сибірі американськими військами. Ґенерал Ґрейвс видрукував недавно книжку про перебування американських військ на Сибірі, в якій пише, чому він не пособив Колчакови.

Ґенерал Сахаров вислав до ґенерала Ґрейвса лист, критикуючи гостро його за вихвалювання комуністів та за поведінку його на Сибірі, яке „лягає соромом на американську армію".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1101 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДЖОРДЖ ВАШИНҐТОН

Як кождого року, так і цього Америка святкує дня 22 лютого уродини „батька цього краю", Джорджа Вашинґтона.

Чуючи титул „батько свого краю", люди звичайно уявляють собі воєнні заслуги ґенерала Джорджа Вашинґтона, головного команданта військ анґлійських кольоній в Америці, що повстали проти влади анґлійського короля за морем. І справді, заслуги Джорджа Вашинґтона під тим оглядом є необчислимі. Якби не його воєнний досвід, його військовий талант, а передовсім його віддання справі й завзяття та витревалість, то революційна війна могла легко скінчитися невдачею.

Через заслуги Вашинґтона як полководця забуваються часто заслуги Вашинґтона як президента новоповсталих Злучених Держав. А ці заслуги були зовсім не менші від заслуг його як ґенерала. Бо мав він перед собою неабияке завдання. Правда, американські кольоністи повстали проти вмішування Анґлії в кольоніяльні справи досить згідно; вони й боролися проти анґлійських військ з немалим завзяттям, але, побивши анґлійські війська, вони певно не представляли собі, що по уступленню анґлійських урядників мають прийти інші, тепер уже американські урядники, встановлені самими кольоністами, які на основі цеї влади будуть накладати податки, установляти закони, переводити їх у життя, словом: урядувати. Новий уряд мусів передовсім зломити в кольоніях цього духа, ворожого всякому урядови.

Збунтовані проти Анґлії кольонії були обєднані, як довго вони боролися проти Анґлії. Для успіху спільного повстання вони забували за ріжниці між собою. Як революція закінчилась побідою, вони знов стали свідомі великих ріжниць своїх осібних інтересів. Кожда кольонія дивилася за собою; спільних інтересів вони не бачили. Словом, кольонії не мали національної свідомости. Цю свідомість взявся виробляти щойно перший національний уряд, на якого чолі стояв Вашинґтон. Мав він тут трудноші величезні, бо тоді не було не то великої американської преси, ні гарної літератури, ні загального шкільництва, але не було навіть комунікаційних засобів, доріг, водних і сухопутних, які звязують зі собою краї й народи. Але перший уряд і його президент не подавалися перед трудноцами. Як умирав Вашинґтон, ще не було американського народа, з американською національною свідомістю, але основи під нього вже були покладені, а поклав їх свідомою діяльністю Джордж Вашинґтон.

О. С.

КОМУНІСТИЧНО-САНАЦІЙНА ПРИЯЗНЬ

Дивне зявище спостерігаємо в Галичині: чимраз тіснішу приязнь — наразі ідейну — між „українськими" комуністами і — правлячим у Польщі табором санації, який щойно заключив з СССР пакт ненападу.

Як відомо, одною з головних точок цього пакту була постанова, що ні Росія, ні Польща не терпітимуть на своїй території ніяких орґанізацій, які або підготовляють збройний напад на територію другої договірної сторони, або уважають себе за правний уряд земель, що знаходяться в посіданні другої договірної сторони. **Іншими словами, Росія вирікається маршу на Львів, Польща — маршу на Київ.** А дальші того наслідки? А це ті, що обидві договірні сторони **викреслюють українське питання з питань міжнародніх,** не висуватимуть цього питання як питання міжнародного, і не дражнитимуть ним одне одного... А крім того старатимуться „мирно полагодити" це питання кожда держава у себе зокрема, як уміє і хоче, не напотикаючись на спротив другої сторони.

І ось бачимо вже деякі практичні заходи цеї політики. Річ Посполита зачинає інтензивну кольонізацію Тернопільщини і пограничних смуг Волині. А Совіти творять на Поділлю і на Волині зновуж таки на пограничу „польські райони" (як напр. район Мархлевського й інші), автономні з польською урядовою мовою, з польськими комуністами на чолі тих районів і т. п. Спроваджується теж кольоністів з Московщини. За мовчазною обопільною згодою підноситься по обидвох сторонах границі на українській, переділеній кордонами, території охоронний вал польсько-російський, етноґрафічно чужий оточуючому його українському морю...

Але й тому не кінець. Ціла тутешня галицька преса большевицька—в українській мові — з признанням передруковує відзиви санаційної польської преси про „успіхи пятилітки" і Сталіна і ставляє українським націоналістам ці відзиви як приклад „обєктивного" відношення до СССР. І так, напр., „Українська (?) Думка" у Львові (ч. 4) передруковує такий відзив „Слова Польского" про пятилітку: „В першу чергу слід ствердити, що радянська держава може почванитися в промисловій ділянці цілою низкою величавих споруджень"; за розбудовою СССР треба уважно стежити, не лише її критикувати, бо „з самої неґації ніхто не може жити". І, процитувавши це, большевицька „Українська Думка" додає: „З цієї статті „Слова Польського", а зокрема з її останнього речення, що „з самої неґації ніхто не може жити" — будуть наші націоналісти до самої глибини згіршені, це певна річ".

Ні, але напевно будуть, коли не згіршені, то здивовані зворушливою ідилю й ідейною згодою між урядовим „Словом Польським" і „революційною" большевицькою „Українською (?) Думкою"! Дійсно, **Слово Польське** й **Українська Думка** взивають українських націоналістів не неґувати, а хвалити те, що робить Росія на Україні! А Польська Комуністична Партія і Всеросійська Компартія радять „шовіністам" з КПЗУ не дуже виступати в обороні українських національних прав у Галичині, а самій КПЗУ стати під команду Польської Компартії... Поділ сфери впливів на українських землях між Москвою і Варшавою — ось підстава для приязни між московськими й польськими комуністами з одної сторони, а з другої — між українськими і санацією...

На цім прикладі найяркіше бачимо, що так звані українські комуністи — є нічим іншим, як повільним знаряддям у чужих руках: привязували їм — ревіли проти „польського імперіялізму", приказали — по заключенню пакту неаґресії — сидіти тихо, і вони сидять тихо, навіть прихвалюють нам **Слово Польське** і радять з нього мудрости черпати. Коротко: вся їх політика в Галичині диктувалася не інтересами українських мас, а приказами з Москви. Ворогувала Москва з Польщею — то спускала своїх комуністичних цуциків на війну з „польським імперіялізмом"; заключила з тим імперіялізмом пакт приязни — і зараз Москва припняла на ланцюг своїх цуциків, а навіть хвалити урядову пресу польську наказала...

Таке є обличе наших большевиків у Галичині. І є ще наївні одурені люди, які бачать у них оборонців української народньої справи!

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ

(за січень 1933).

І. ПРИХІД:

З перенесення з минулого місяця		$ 21.51
Прихід у січні 1933 р.		1,718.99
Разом		$1,740.50

ІІ. РОЗХІД:

а) **Висилка до Рідного Краю:**		
1) На визвольну боротьбу	$600.00	
2) Рідна Школа	350.00	
3) Інваліди	300.00	
4) Народний Дім у Полянах Сировичних, на Лемківщині	270.00	
5) Політичні вязні	75.00	
6) Письменники	45.00	
7) „Просвіта" у Львові	25.00	
8) Пересилка й оплата листів	10.90	$1,675.90
б) Удержання канцелярії		25.00
Разом		$1,700.90

ІІІ. ЗІСТАВЛЕННЯ:

Прихід у січні 1933 р.	$1,740.50
Розхід	1,700.90
Остається в касі „Обєднання" з кінцем січня 1933 р.	$ 39.60

Обєднання Українських Орґанізацій в Америці.

КНИЖКА ЯК ЗАСІБ ПРОПАҐАНДИ

Маю на думці пропаґанду за помічю красного письменства. Цей спосіб пропаґанди у нас майже невикористаний, зате в Західній Европі на нього звертають спеціяльну увагу. Коли по війні французький уряд забрався до розбудови свойого летунства і хотів цею акцією якнайживіше заінтересувати громадянство — то попередила її ціла низка сензаційних і голосно розреклямованих повістей. Книжка Ремарка „На заході без змін" була величезною пропаґандою пацифізму і зробила для нього більше, як усі пацифістичні конференції разом. Згадаю такий маркантний факт. Келлерман, автор „Тунелю", дав дозвіл одній фабриці сталі називати цю сталь „Алянітом", від імени героя повісти, Аляна. Фабрика ця зробила кольосальний інтерес, бо сталь, що її ужив Алян до будови ґіґантного підокеанічного тунелю, мусіла бути найкраща. (Ось що значить сила уяви!). В Західній Европі навіть деякі фабрики мають своїх письменників. — І таких примірів можна наводити в безліч.

Ми цього роду пропаґанди майже не знаємо.

Пригадую собі перед війною — д-р Андрій Чайковський написав книжку п. з. „Не піддавайся біді" (накладом „Просвіти"). Це була історія про одного свідомого і тверезого селянина, який, вернувшися з війська і заставши в свойому селі безпросвітну темряву і нужду—береться до праці—поборюючи неможливі трудноші — допроваджує до цього, що його село стає взірцевим для інших.

Книжечку цю читали люди в мойому селі з великою цікавістю. Читання було спільне в читальні. Після читання була балачка. Підносилися голоси, які вказували, що книжка зробила на них враження. А за цим пішли діла, бо до місяця зорґанізувався в нас „курс неграмотних".

Той сам автор написав повість „Власними силами". Пригадую собі, з яким інтересом читали ми цю повість в ґімназії! Exempla trahunt. Молодий чоловік, який власними силами вибивається наверх і створює собі істнування серед найбільш несприятливих умовин, стає взірцем до наслідування. Це явище можна зрештою заобсервувати не тільки у випадках позизтивних — але і в неґативних. Згадаймо хочби Вертера Ґетого, або Раскольнікова Достоєвського. Фаховець-психольоґ дав би тут обширне психольоґічне умотивування.

В нас господарство вибилося по війні наверх усіх інших справ. Зрештою воно зовсім самозрозуміле, коли взяти на увагу нашу господарську відсталість. Я не буду далекий від правди, коли скажу, що економічні можливости нашої країни — у відношенні прим. до Данії — є використані на 15 до 20 відсотків. І також не помилюся, коли скажу, що майже вся наша сила полягає власне на процентах. Тому кожний дальший використаний процент скріплює у великім ступні нашу силу. Найближчі кілька процентів зліквідували би наше інтеліґентне безробіття; збільшили би вдвоє наклад часописів; зменшилиб нужду; скріпилиб матеріяльно і морально наші культурні інституції.

І тому всі наші зусилля повинні би бути звернені в цей бік. В першу чергу пропаґанда! Спосіб, який я навів, є одним з кращих. Видавнича справа в нас ще яко-тако. А це тим більше, що в наших сільських бібліотеках взагалі нема книжок для села. Кілька історичних повістей — і все. Позатим Ґі де Мопасан, Джек Лондон, Велш.

Отсих кілька думок даю під увагу нашим робітникам пера і кооперативним верхам!

В. Гірний.

(„Новий Час").

В. Петрин.

ХТО ВКРАВ?

(Оповідання).

(6)

— Поклич мого Стефана, — сказав війт. — Нехай тобі поможе покласти колоду на руштовання.

— Та колода не така тяжка, щоби ще й Стефана кликати до неї, — відповів Савка. — Я сам дам собі раду.

І дав собі раду. По хвили колода вже була на руштованню.

— Ось такий силач як ти, що не боявсь би злодіїв, потрібний громаді на нічного вартівника.

Савка перервав роботу і задивився на війта.

— Ти чого так видивився на мене, як теля на нові ворота? — спитав війт.

— Яка то робота?

— Поки нема злодія, нема й роботи. Лише ходити поміж хати і наслухувати, чи десь хтось не закрадається. Аж коли би показався злодій, то колом його по голові! Така робота була би, як коли. В літі від десятої години в ночи, до четвертої рано. В зимі зачиналась би трохи скорше, кінчалась би троха пізніше.

— А що ви за таку роботу платите?

— Ти чого питаєш? Мав би охоту взяти на себе?

— Я приймивсь би, як би знав, що до зими зароблю на столярський варстат...

— Зроби отсю свою роботу, то потому побалакаємо про те друге.

Савка став нічним вартівником. Хоч в ночи ходив по селу, то все таки мав ще тільки часу, що міг проспатися і на день піти до роботи, якою заробляв на прожиток. Також мав час побалакати з Гандзею, бо службу вартівника зачинав що вечера від обійстя Петрички, де Гандзя все ще була наймичкою.

В селі вже всі знали, що Савка і Гандзя заручені. Вже всі знали, що вони поберуться, скоро Савка спровадить столярський варстат, зароблений нічною вартою. Савка вже й наймив хату одного господаря, що з жінкою виїхав на пару літ до Америки. Вже всі чули, що варстат прийде до тої хати найдалі за місяць і найдалі за місяць до хати столярського майстра Савки Марунчака прийде майстрова Гандзя Марунчакова.

Кромі Савки в Дерчицях був ще один захожий. То був крамар, Тома Турчин. Дітей він не мав, лише жінку Солоху. Одної днини рано Солоха прибігла до Савки з лицем напухлим від плачу і ціла мокра, бо лляв навальний дощ. Хлипаючи і голосячи, просила його, щоби прийшов до неї з пилою і з гиблем зробити домовину, бо в ночи вмер її муж Тома. Дошки є дома. Сава взяв пилу і гибель, розтягнув парасолю і пішов.

Дерчиці не мали власної церкви, і вже не мали власного цвинтаря. То було мале село. Дерчиці належали до парохії в сусіднім селі за рікою. Там був парох, там була церква, там був цвинтар. Раньше, коли на ріці ще був слабий міст, Дерчиці мали свій малий цвинтарик, на котрім ховали тоді, коли годі було пробратися через ріку на парохіяльний цвинтар. Та се було дуже давно. Відколи через ріку побудовано сильний і певний міст, староство заборонило ховати на дерчицькім цвинтари, бо він був між людськими хатами в самій середині села.

Тома Турчин лежав на лавці в домовині вже цілі три дни. Хоч цілі три дни і три ночі дощ прав без упину, було дуже тепло і душно. Труп вже смердів так, що в хаті годі було видержати. Вдова Солоха ходила від хати до хати. Просила, щоби хто дав коні і воза, щоби небіжчика приставив на той бік ріки до церкви і на цвинтар. Як не до церкви, то бодай до трупарні на цвинтарі. Дехто зараз викрутився, дехто обіцяв, та не приїхав. Вдова обіцювала добре заплатити; обіцювала додати фляшку горівки. Не помогло. Коли вже минав третий день, Солоха пішла до самого війта, щоби дав підводи, бо чейже труп не сміє лежати в селі між хатами так довго непохований.

Погано! — сказав начальник громади, порпаючи пальцями у волоссю потилиці.

— Та чому погано? — спитала вдова. — То у мене погано, бо я лишилася сиротою, сама одна на сім світі, як той палець. Вам що за біда?! Я не прошу вас, щоби ви дали ваші коні. Кому ви прикажете, той мусить дати... Щож в тім поганого для вас?

— Для мене, чи не для мене, то з тим буде великий клопіт. Ваш Тома своєю смертю зробив нам всім великого збитка, бо вибрав собі пору таку, що тепер ні в кут, ні в двері. Я не дивуюся, що тепер ніхто не хоче дати коней. Такої великої води в ріці, як нині, не тямлять найстарші люди в селі. Міст на ріці, хоч такий сильний, цілий дрожить, трясеться, тріщить. Тепер ніхто не важиться іти мостом, не то їхати фірою. Кождий потерпає, що вода забере міст разом з возом, з кіньми, з небіжчиком і з ним самим. Як би й пощастило пробратися на той бік, то кождий боїться, що ріка, взявши міст, не пропустить його назад. Зaждіть ще троха. Як дощ устане, то й вода в ріці троха впаде і утихомириться так, що ніхто не буде боятися їхати мостом.

— Колиж бо в хаті годі висидіти! Я вже й клоча пхала до носа і не помогло. Чути устами.

— То впроситься на часок до сусідів.

— То що з того, що мені буде добре, коли небіжчика мухи обсядуть і він до решти прогниє, так що до нього ніхто не приступить, щоби його винести з хати!

Вдова стала голосити:

— Томо, мій Томо! Що ти погадаєш собі про мене, сидячи там на небі і дивлячися на те, що я тебе полишила на поталу черви?! Ти мене так любив, так шанував... А я?... Я тебе до сирої землі не хочу сховати... Ні! Я хочу, лиш не годна. Не годна, бо ті люди, що мають коні, не мають серця. Не мають серця і совісти не мають... Брати у тебе крам на кредит і не платити, вони вміли. Тепер, коли тобі потрібні їх коні, вони за твоє добре серце і за свій довг у тебе вже забули!

Війт належав до тих, що мали добрі коні, що в крамі Турчина брали товар на кредит і не платили. Йому змякло серце, рушилася його совість і він спитав:

— Чи ви були у Гайтиша?

— Та чого у Гайтиша?

— Просити його, щоби вам дав коні...

— Я, до Гайтиша? До такого гордого богача? Як він брав що в нашім крамі, то все зараз платив готівкою. Такий він гордий! Деж би він дав мені коні? Собаками вигнав би від себе, якби я з таким прийшла до нього.

— Я його ліпше знаю, як ви, — сказав війт. — Він дуже гордий, та також має дуже добре серце. Він також такий великий богач, що одної пари коней не буде шкодувати. Я собі міркую, що дасть їх вам, хоч би була небезпека, що вода їх возьме. Спробуйте!

Солоха пішла до Гайтиша і з плачем розказала йому, що таке її до нього привело. Здивувало її, що він не зачав зараз, як то робили інші, викручуватися. Ще не сказав, чи дасть коні, та дуже приязно попросив її сідати за столом, бо вже подають вечеру.

— Про ваш клопіт побалакаємо, як вже зацитькаємо голод, — сказав.

Після вечері Гайтиш спитав:

— То ніхто не хотів дати вам коней? Ні війт підвод не дав?

— Та не дав! — вдова відповіла. — Вже першої днини відповідали мені, що міст готов піти з долою. Вже три дни вода бере міст і не взяла. Міст як стояв, так далі стоїть.

(Дальше буде)

Певний сторож.

Богатий добродій, який збудував собі в горах у відлюдному місци віллю і наняв до неї сторожа, питає Гуцула з сусіднього села, чи тому сторожеви можна завірити. „Цілком певно можете йому завірити" — каже Гуцул. „Нічого злого вам не станеться, бо той сторож знається з усіми злодіями".

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

СКРЕНТОН, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 159, подає до відома всім своїм членам, що мітінґ відбудеться в неділю, 26 лютого, в годині 2-ій пополудни, в Горож. Клюбі, 613 Лакавана Еве. Проситься всіх членів прийти як один, бо є важні справи до полагодження, як вибір делеґата на конвенцію, зміна старих грамот на нові і зміна мітінґів з 4 неділі на 2 або 3 неділю. — М. Камінський, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. И. Сестр. Рожд. Пр. Богородиці, від. 36, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членкць, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 26 лютого, в годині 3-ій пополудни точно, в гали де звичайно. Проситься всіх членкць явитись на мітінґ, бо є багато важних справ до полагодження. Всіх довгуючих членкць взивається вирівнати свої залеглости, бо інакше будуть суспендовані. Секретарка вже отримала з гол. канцелярії потрібні аплікації на виміну грамот, тому проситься тих членкць, котрі хочуть виміняти свої грамоти, принести на мітінґ свої старі грамоти. — Олена Скробач, предс.; Ева Ґерула, кас.; Софія Гунька, секр.

ПОДЯКИ.

Я, нижче підписаний член від. 330 У. Н. Союза, складаю щиру подяку головним урядникам У. Н. Союза за уділення мені запомоги з фонду запомогового в сумі $50, котрі мене дуже поратували у моїй слабости. Також дякую урядникам від. 330 У. Н. С., котрі підпомагають своїх членів.

Дай Боже, щоби Батько Союз зростав у силу і в могучу твердиню.

Евстахій Швайковський.

Я, нижче підписаний член від. 356 У. Н. Союза, складаю щиру подяку головним урядникам У. Н. Союза за уділення мені запомоги з фонду запомогового в сумі $50, котрі мені стали великою помічю у моїй слабости. Також дякую урядникам нашого відділу за їх труд.

Микола Федунів,
Филаделфія, Па.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЗНАЙШОВ МЕНЕ АЖ У БРІСТОЛІ!

Скажіть мені, люди добрі, звідки то п. Питляр бере гроші на листи, стемпси і летючки, що то їх розсилає по відділах У. Н. Союза і Союзовцях? Чи може дають гроші ті члени, що не мають чим навіть вкладки до Союза заплатити?

Навіть мене відшукав у Брістолі і шле летючку за летючкою, в яких нападає на головних урядників У. Н. Союза і „Свободу".

У давних летючках радив голосувати проти реформи, не відсилати назад бальотів до Головної Кацелярії, а передавати їх делеґатам на Конвенцію.

А тепер зачинає ще нову передконвенційну баламуту. І ще підписується під нею як „Головний Радний У. Н. Союза". Коби вже раз прийшла та конвенція і зробила порядок з такими „Головними Радними", бо це сором, щоби люди, які виступають як Головні Радні У. Н. Союза, могли в такий спосіб шкодити організації.

Микита Савюк, з 390 від.

—o—

VALUE OF EDUCATION.

"What's the use of going to school and studying hard when there may be nothing to do after graduation? What incentive is there in times like these for one to study and plan and concentrate for the future?" These questions are constantly in the minds and thoughts of thousands of people.

My opinion is that everyone ought to go to school, even during these hard times and crises, for an education has always paid in terms of economic welfare not only throughout the history of our country but other countries as well. In good and bad times it is an asset. It is not a certain security that one will have a job. It never has been and never will be. No matter what the times are, a broad education gives one an economic advantage. A habit of reading and of a mental growth, a widening and broadening of interest, habits of work and punctuality, — these possessious should be acquired in school and always give their possessors a marked and better advantage.

The present depression which is making our future and bright hopes look very black indeed, is not a scourge of nature. It is manmade. For it results from our inability to systemize production and distribution. And it also comes from poor leadership and from popular prejudice and ignorance. Depressions like the one that we have at the present time can be avoided only if we become more enlightened. Thus, my friends, education is the only way out.

Education is more than a preparation for economic efficiency. In fact, by enlarging the interests, by broadening the understanding, by putting one on the road to true culture, it makes life more joyful, more pleasant, more meaningful, more useful. These goals are worth working for and sacrificing for no matter how dark these days may be. It is also worth while remembering that always after a period of darkness there comes an abundance of sunshine.

Mary Kusy.

ТЕАТР І ШТУКА.

—o—

ЗАМАХ НА РУЗВЕЛТА ПОКАЗУЮТЬ У ТЕАТРІ.

Ембасі Нюз Ріл Тіетер, на Бродвею, між 46 і 47 вул. в Ню Йорку, показує рухому знимку дійсної сцени з замаху на президента Рузвелта в Маямі. Знимка викликає серед видців велике зацікавлення.

Цей театр показує самі новини. Знимки походять з усіх закутин світа. Цьоготижнева програма має кромі замаху на Рузвелта ще демонстрацію національних соціялістів перед Гітлером з нагоди обняття ним уряду премієра.

З Франції походить образ нюйорського екс-мейора Вокера у Кан та військовий перегляд у домі для інвалідів у Парижі.

З Греції показано народні танки грецьких дівчат. З Норвеґії взято цікаві сцени зимових спортів, з Голяндії забави на леду.

Як спеціяльний додаток прилучено ще подорож по Східній Індії.

Учитель: „Коли на столі сидить пять мух, а я одну забю, то кілько ще остане?"

Івась: „Та вбита, прошу пана".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Протестаційне віче.

Дня 29 січня б. р. відбулося в Купер Юніон Гол у Ню Йорку протестаційне віче, яке випало дуже величаво, при здвизі великих мас нюйорського й околичного громадянства.

Вже від год. 1.30 пополудні товпи громадян почали напливати під будинок Купер Юніон. Не зважаючи на студінь, люди терпеливо вичікували відчинення дверей, а коли вже відчинено, тисячі заляли простору салю. На сцені засіла президія віча, відтак бесідники та представники нюйорських і околичних товариств. Поміж присутними просувалися впорядчики, які також продавали націоналістичну літературу та великі портрети Біласа й Данилишина, а при дверях дівчата в українських строях чіпляли спеціяльні відзнаки, вироблені з приводу смерти цих двох героїв.

Приглядаючись поважним лицям присутних та прислухуючись їх розмовам між собою, можна було пізнати, що дійсно щось великого й дуже важного покликало їх на цей протест.

Це батьківщина, загрожена руїною з боку наїзника, зібрала дітей цеї батьківщини на чужині, щоби підняти грімкий протест в обороні рідної землі і її геройських синів.

Кожний прийшов, сів на своє місце та спокійно вичікував, коли пічнеться віче. Думка про важливе положення рідного краю забила в серцях усіх жевріння міжпартійної й братньої ненависти. З повагою й спокоєм та повною ознакою громадянської дисципліни заховувалися всі присутні перед, підчас і по вічу.

Віче розпочалося точно в годині 2.30 пополудні. Відкрив його гром. Дмитро Галичин, голова Протестаційного Комітету, зложеного з 55 товариств міста Ню Йорку й околиці та покликав на предсідника віча редактора „Свободи", Омеляна Ревюка, який переводив віче в анґлійській мові. Він розпочав віче покликанням присутних до відспівання американського гимну, а дальше в коротких словах зясував ціль і значіння віча, згадуючи про двох повішених молодців, Біласа і Данилишина, як про національних героїв і наклеймував польську пресу та польський уряд, який назвав їх звичайними злочинцями, хоч уся чужинецька преса, як пр. „Шікаґо Трибюн", написала про них як про українських національних героїв. Завізвав теж присутних до віддання чести погибшим Героям через повстання з місць.

На першого бесідника покликав гр. Дмитра Галичина, який говорив по українськи і представив в своїй промові положення на рідних землях, підкреслюючи факт, що українська еміґрація в Америці дає завсіди й у пору вірний відгомін Рідному Краєви та веде з ним спільно визвольну боротьбу з ворогами в можливий і відповідний для неї спосіб. Вказав на проблиск воскресення наших мас у краю, якого ознаками є масові сьвяточні здвиги, розвиток кооперативного та просвітного руху, та перш за все зріст свідомости й самопожертви аж до смерти нашої молоді, яка, вірна українській державній ідеї, прямує до національної революції та, стоячи в рядах УВО, йде за її покликами на вчинки, які мають принести свободу Україні, хоч їй самій несуть смерть або тяжку тюрму, як це сталося з Біласом та Данилишином.

Потім говорив адвокат Михайло Пізнак, котрий у своїй анґлійській промові переповів наш недавний історичний зрив, а далі розпад Української Держави та рішення Ради Амбасадорів. Відтак спинився над теперішним положенням Українців під Польщею, котра нехтує свої власні зобовязання та всякими способами, нераз варварськими, винищує українське життя в ціли знищення української державної ідеї. В палких словах заявив, що тим своїм поступованням Польща спричинює небезпеку міжнародньої війни. В імени наших прав та загального спокою нашим обовязком є пригадати ще раз учасникам верзайського договору та засідання Ради Амбасадорів, що їх завданням є тепер цю небезпеку відвернути та змусити Польщу до виконання принятих на себе зобовязань. В противному разі Українці кинуться до зброї, щоби в той спосіб вибороти собі свої права й свою державу.

По цій промові предсідник Ревюк відчитав телеґраму від конґресмена Гамилтона Фиша з Вашинґтону, який мав говорити на цьому вічу, одначе задля наглих причин в останній хвилі не міг прибути. В телеґрамі конґресмен Фиш зазначив, що він є добре обзнакомлений з нашим визвольним рухом і щиро з нами симпатизує і готовий є кожної хвилі дати свою піддержку в американському уряді всяким починам, які це віче ухвалить.

Дальшим американським бесідником був суддя Обервагер, Німець з походження, який ще раз натаврував поведінку Польщі, представив всякі зобовязуючі Польщу трактати як безвартісні зшитки паперу й признав, що Українцям час тепер іншою дорогою добиватися своїх прав. Перші кроки повинні бути скеровані до тих держав, які були відповідальні за створення нової Польщі, отже в першій мірі Америки, Франції, та Анґлії. І коли сьогодні конґресмен Фиш в своїй телеґрамі заявляє готовість нам помогти, то ми повинні заставити його та всіх інших, котрі подібне обіцюють, щоби свого слова додержали. І тому суддя Оберваґер запропонував, щоби Українці вислали свою делеґацію до президента Злучених Держав та до американського конґресу й там представили свою справу та заявили американському урядови, що він морально відповідає за те, що діється у Польщі. Суддя Оберваґер завізвав віче, щоб уповажнило комітет цього віча до висилки такої делеґації до Вашинґтону.

По тій промові предсідник Ревюк перечитав привітний лист від трох литовських орґанізацій, а саме від „Американсько-Литовського Леґіону", „Товариства для Визволення Вильна" і „Литовського Народнього Клюбу". Лист був підписаний добр. Юрґелою, їх представником і визначним литовським діячам в Америці, і висказував заяву цих товариств їх офційної участи в цьому вічу. По цім наступила промова литовського представника, о. Балкунаса, який говорив по анґлійськи.

о. Балкунас переповів, як виленська смуга опинилася під Польщею й як Литовці й Українці, котрі разом попали під Польщу, зносять тяжке ярмо польської неволі. Він виказав поганий, зрадничий характер окупантської політики Польщі, яка ніколи, на протязі цілих віків, не додержувала свого слова й яка й тепер не додержує слова, даного світови щодо трактування Українців. Вона теж зломила ухвалу Ліґи Націй, коли в злодійський спосіб заняла литовське Вильно.

А далі о. Балкунас вказав на варварські вчинки, яких Польща допускається й на Литовцях, що жиють тепер під нею. Сказав, що пусті є фрази польської пропаґанди за велику Польщу „од моржа до моржа", — від Балтійського до Чорного моря, бо коли в будуччині така держава буде, то буде це литовсько-білорусько-українська держава, а не польська. При кінці візвав Українців до дальшої завзятої визвольної чинної боротьби, та запевнив, що Литовці завжди будуть у тій боротьбі по стороні Українців.

Слідуючим бесідником був д-р Лука Мишуга. Він схарактеризував Польщу так, як її характеризують чужі письменники, а саме, що Польща, це одна велика будівля, збудована на неправді й крови інших народів, у якій, задля її готентотської етики, нема місця серед культурних народів світа. Цю характеристику він подав за американським письменником і політиком, Гербертом Ґібонсом, який змалював так Польщу в своїй новій книжці на підставі власних обсервацій і студій у часі свого побуту в Европі. Бесідник цитував дослівно уривки з тої книжки. Він вказав на це, що теперішня боротьба Українців з Поляками, це боротьба не лише за українське визволення, але за свободу і правду всього людства. Далі висвітлив він політичну мораль Польщі, яка є перешкодою в поступі людства до гуманности. А що можна говорити, казав д-р Мишуга, про мораль чи етику польських державних мужів, коли найбільший із них, Дмовський, у своїй книжці „Свят Повоєнни і Польска" пише, що майбутня українська держава була би „міжнароднім публичним домом". Чого можна ждати від брукової польської преси, коли найкращі літературні і мистецькі таланти польські були зужиті на це, щоби в своїх творах оплюгавлювати інші народи, а в першу чергу Українців. Таж ніхто інший, а один з найбільших польських письменників, Генрик Сенкевич, змалював у „Огнем і мечем" Українців як дику, безкультурну банду. Польща воює перед світом проти Українців брехнею. Проти польської брехні — ставимо українську ідею, чисту і благородну, за яку гинемо так, як згинули Білас і Дячишин. Це є наша українська мораль. І на ній будуємо наше — майбуття.

Наступила перерва, підчас якої переведено на салі збірку.

Дальше говорив містер Ґіліґен, представник „Кавнсіл оф Семі-релейшонс емонг Майноритіс", котрий доказував, що всі меншини моглиб лекше здобувати свої права та малиб більшу силу, колиб зєдналися в одну федерацію, якої зорґанізування має на меті його орґанізація. Він пропонував Українцям взяти активну участь в орґанізуванню такої федерації та виделеґувати до неї свою репрезентацію. Він також підчеркнув факт, що Білас і Данилишин вмерли не тільки за українську ідею, але й за ідею свободи всього людства.

Потім адвокат Михайло Пізнак відчитав резолюції, які [illegible] нято серед бурі оплесків.

При кінці зголосивсь до до слова два представники молодої ґенерації, а саме гр. Гиса, представник „Молодої України" з Ню Йорку, і молоденька панна Марійка Куса з Джерзи Сіти, які ґрімко запротестували від імени американсько-української молодої ґенерації проти тих злочинів, яких допускається Польща на Українцях.

Віче закінчив предс. Ревюк, зреасумувавши те все, що було піднесене бесідниками й ухвалене в резолюції. А потім ціла саля, під проводом диригента Українського Хору, гр. Теодора Онуфрика, відспівала український гимн „Ще не вмерла".

Щодо орґанізаційного порядку і поваги це віче було таким, якого наші громадяни вже віддавна не памятають, бо все відбулося поважно й достойно та в найбільшім порядку.

На салі порядок тримали члени відділу ОДВУ, в руках яких спочивало технічне підготування та переведення віча, при великій допомозі членів „Жіночої Громади", „Сівік Сентер" і „Чорноморської Січи" з Ню Йорку.

Комітет віча дальше продовжує своє істнування, бо на підставі рішення віча, має перевести справу висилання делеґації до Вашинґтону та зорґанізування федерації меншин. Резолюції віча подасться на окремому місці.

Марійка Боднар,
Евген Скоцко,
секретарі віча.

Додаток: Бажаємо зробити слідуюче спростування: через помилку перед вічем не подано, що в склад **Протестаційного Комітету** входить також II. сотня „Чорноморських Січей" з Джерзи Сіти, Н. Дж., якої представницею була секретарка панна М. Милянович. Подаємо теж, що представником „Союза Ам.-Українських Бизнесменів" в Нюарку, Н. Дж., був гр. Кондратович, який належав до складу Загального Комітету. — Секретарі.

СТ. ЛУІС, МО.

На Виставу в Шікаґо.

Молодече товариство „Любов", від. 373 У. Н. Союза зібрало з підприємства на балю Укр. Дем. Клюбу $6, які вислано до Вистового Комітету в Шікаґо.

Олена Логуш.

І. Бондар.

ВЧІМСЯ РІДНЬОЇ МОВИ

(2)

Тому, що частенько трапляється, що автори не знають значіння цих слів в українській мові, як не знає їх сам П. Т. Він замісць українськими замінює їх московськими словами. Замісць „інтерпретація" можна написати українське слово „вияснення", але в ніякому разі „толкування", бо це зукраїнізоване малоросами російське „толкованіє", що в українській мові значить „товмачення". Замісць „калькуляція" можна писати по українськи „оцінка", „обчислення", а не „переоцінка", з московського „переоценка"; для цього московського слова є українське „перецінування". Замісць „інтелект" можна писати по українському „розум", а не змалоросійщене „розсудок", або „розвага" (українське слово, яке має цілком інше значіння). „Розсудок" по українському буде „глузд", „тяма", „мороки".

Ось ті приклади, де П. Т. старався чужі слова замінити „українськими", а зробив огидну малоросійщину. Чи не ліпше для правдивого розуміння певних явищ подавати чужі в нашій мові слова, які вже загально приняті й стали інтернаціональними, ніж замінювати їх змалоросійщеними московськими словами, які крім того ще й інше значіння мають? На щож тут чіпляти „соковиті" вирази про „панську" й „хамську" мову?

Далі, наводячи „воляпік" американських Українців, П. Т. лише підтверджує справедливість моїх тверджень, що ліпше брати готове чуже слово й уводити його в нашу мову, коли ми не маємо свого, ніж творити нові й нікому незрозумілі слова. Льоґічно виплиznáme з мого допису й те, що я також не похвалюю й не підтримую псування української мови ріжними „американізмами". З двох наведених п. П. Т. речень Е. Ляховича, перше з них зложено цілком правильно, лише може деякі слова можна булоб замінити українськими, чого, на жаль, не зробив П. Т. Далі П. Т. наводить речення, яке можна почути серед українських еміґрантів в Америці. Він його порівняв з реченням Е. Ляховича, мішаючи з собою процес творення літературної мови й уведення до неї чужих слів, яких нема в рідній термінольоґії, й воляпік, себто говірку, коли властиві мові терміни й слова заміняються чужими словами в перемішку зі своїми рідними.

П. Т. далі каже, що впроваджування чужих слів та термінів в українську мову загрожує їй смертю. А тимчасом усі знавці розвитку літературних мов кажуть про це трошки не так. Не стану подавати багато виписок з їх праць, а обмежуся лише тим, що написав Іван Франко в своїй статті „Літературна мова й діялєкти". В тій статті він між іншим говорить так:

„Кожда літературна мова доти жива й здібна до життя, доки має можність з одного боку всисати в себе всі культурні елєменти сучасности, значить, збогачуватися новими термінами та висловами відповідно до проґресу сучасної цивілізації, не тратячи притім свого основного типу і не переходячи в жарґон якоїсь спеціяльної верстви чи купи людей; а з другого боку, доки має тенденцію збоґачуватися чимраз новими елєментами з питомого народнього життя й відмін та діялєктів народнього говору". („Л. Н. Вістник", кн. II, 1907 р.).

Далі я згадаю, що треба робити, щоб літературна мова не була жарґоном певної верстви, чи купки, й що на цьому полі українські письменники зробили та роблять. Тут лише прошу звернути увагу на те, що мова не сміє тратити свого основного типу. Порівнюючи писання Е. Ляховича й П. Т., кождий скаже, що мова Е. Ляховича в його статті, не зважаючи на її чужі слова, стоїть далеко ближче до типу української мови, ніж мова П. Т. з її москалізмами не лише в словах, але подекуди й у формі. П. Т. закінчує свій допис характеристичним для себе тиканням дулі Ляховичам та Бондарям. Звідки в нього береться цей тон та наскільки він помагає нам вирішити спірні питання, не місце тут писати. Скажу тільки те, що, пишучи ті терпкі напади, п. П. Т. хотів писати портрети своїх противників, а написав свій власний.

III.

У „Свободі" з 1 лютого появився другий допис п. М. Петренка, як відповідь на мій перший допис. Правду кажуть, що подрочи людину, то вона в запалі відкриє себе такою, якою вона є. В другому дописі М. Петренко намагається доказати, що я „глузував" з українського фармерства, що я зневажливо ставлюся до української мови й т. д., а наділі мій допис був відповідю на допис М. Петренка й витриманий у тоні його допису. Та, бачите, коли сам Петренко легковажно ставиться до своїх закидів іншому й сварить за московські впливи в його мові, яких властиво там нема, то вже ніхто не сміє вказувати п. Петренкови на його недорічности, бо це вже глузування над українською мовою й над українським фармером.

Згадав я про фармера тому, що М. Петренко відсилав Е. Ляховича йти до українського селянства, щоб шукати там скарбів рідньої мови. Чи це не глум, відсилати когось тут в Америці до українського селянина, коли його тут нема; а коли він і є, то жиє під непереможним впливом чужої мови. Я подав кілька виразів, щоб показати неслушність Петренка. Цікаво, звідки Петренко знає, що я подав „неперевірені" ті слова, які були створені на Україні щирими патріотами, а які не відповідали ні духови української мови, ні самому означенню дійства чи предмету, для якого їх вигадано. Слова ці творили патріоти й щирі одиниці, але за творення їх бралися люди, які не мали до цього відповідних даних. Щоб сказав інжинір Петренко, коли би хтось з не-інжинірів почав вигадувати свої форми й способи будови мостів, чи будинків, чи машин, не знаючи законів механіки, чи будівельної штуки. Чи може теж сказав би, що тих „будівничих" не можна критикувати (у М. Петренка це значить „глузувати"), бо їх вигадки є „вислідом доброї волі українського працівника, хоч може й невдалі".

Інжинір М. Петренко глибоко вдався в історію мови й щоб доказати „неслушність" моїх завваг про чужі слова в українській мові, лише підтвердив те, що такі слова є й що вони стали справжніми українськими словами, які підлягають усім законам, правилам і духови української мови. А колись усі ті слова були новими й чужими в нашій мові; деякі з них кількасот років тому, деякі кілька десятків, а деякі щойно кілька років, як наприклад: мотор, радіо, телєфон, демократія, пролетаріят, автократія, механіка й т. д.

М. Петренкови здається, що мене в „гарячку кидають" нові слова, витворені народом, і наводить слово „прийдешній", правда невдале, але я думаю, що воно таки ввійде в нашу мову; а шкода, що М. Петренко не подав більше нових слів, які вже ввійшли в мову, хоч, штучно витворені, вони нікого не вражають і мене також в гарячку не кидають. Ось приклад: коли я чую „майбутній", „довготревалий", виробництво", „самохід", „летун", „літак", „скорострід", "телефонувати", "телеґрафувати" й т. д., то спокійно їх приймаю, бо вони вже стали словами нашої літературної мови. Я в свому першому дописі саме говорив про те, що нема чого лякатися чужих слів, а треба їх приймати, коли ми не маємо свого відповідного слова. Згодом українське слово може витворитись, а чуже слово згине з нашої мови. А тепер М. Петренко тесаме говорит мені.

(Далі буде).

Привичка.

До парохіяльного уряду приходить батько, спільник одної фірми, вписати дитину до метрики.

— Як називається мати дитини?

— Марія.

— А батько?

— Мелькович і спілка.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ВОДЕРВЛІТ, Н. Й.

На Рідну Школу.

Дня 11. грудня 1932 р. відбувся річний мітінґ Українського Американського Клюбу. На мітінґу уступаючий уряд здав справоздання зі свого діловодства. По справозданню старий уряд зробив внесок, щоб дати допомогу Рідній Школі в краю, котру вороги переслідують. На це члени ухвалили дати з каси $15, як коляду на Рідну Школу на Лемківщині.

В нашім клюбі небагато членів, але вони по можности своїх сил підтримують кожду українську справу. При нашім клюбі гуртуються такі товариства: 1) відділ 21 ОДВУ; 2) Укр. Жіночий Клюб; 3) відділ У. Н. Союза; 4) кружок танцюристів; 5) бейзболова дружина, а тепер молодіж організується в український пласт.

Дня 15. січня новий уряд перебрав урядування від старого уряду на рік 1933 й закликав членів, щоб вони зложили, що хто може, на Рідну Школу. На цей заклик переведено збірку між членами й зібрано $12.50.

Жертви зложили: по $1: В. Мадараш, П. Ковальчик, Я. Вовчко, Д. Демчишак, С. Ковальчик, П. Риганич; по 50 ц.: Н. Базар, І. Урбан, Й. Байґер, І. Легуняк, В. Футулуйчук, М. Спяк, С. Михасів, Н. Дривецьний, О. Спяк; по 25 ц.: В. Гобляк, В. Вовчк, М. Завіський, Т. Кащак, Н. Смерик, М. Ксенич, Ф. Висуля, Л. Завіський.

Гроші в сумі $27.50 вислано через Обєднання на Рідну Школу на Лемківщині.

В. Ф., секр. клюбу.

ПІТСФІЛД, МАСС.

Коляда на Рідний Край.

З місцевого молодечого Клюбу ходили колядувати: **Василь Семенів, Володимир Копчак, Микола Заверуха, Яків Тимчук, Петро Шульган, Евдокія Стефанюк, Емілія Стефанюк, Анна Сокольська та Юстина Андруняк.**

Не зважаючи на те, що в нашій місцевости велике безробіття, то всеж таки наша сьогодніша молодіж, роджена в Америці, не забула за тих українських бідних школярів, над котрими нині знущається польський кат.

Коляду зложили такі громадяни: J. A. Blomarz, польський погребник, 2 дол. 50 цнт. о. В. Копчак, П. Шульган, Д. Закарданський, Оксана Сокольська, С. Антонійчук, О. Яремій по 1 дол.; М. Стефанюк (ст.), М. Стефанюк, М. Сокольський, Марія Андруняк, Василина Никорчук, Ю. Спасик, П. Семенів, А. Гуска, Г. Заверуха, І. Семенів, В. Мироняк, Г. Яремій, Г. Базан, М. Никорчук, Д. Соколовський, Я. Харів і М. Соколовський по 50 цнт.; Ірина Амбросійчук, І. Олексин, М. Мупевич і Теодор Яківчук по 25 цнт. Разом 18 дол.

Гроші вислано через Обєднання з призначенням: 9 дол. на Рідну Школу і 9 дол. на інвалідів.

О. Яремій.

КОГУС, Н. Й.

На Рідний Край.

Всякі народні свята і добрі звичаї в нашій громаді принялись так, що ми ніколи не оминаємо їх, а це приносить успіх моральний для нас і матеріяльний для Рідного Краю. Хоч безробіття в теперішних часах відбилось на допомозі, то про народні справи не забуваємо. Доказом того є річний звіт фінансового секретаря „Обєднання", який був недавно в „Свободі". До того додамо, що всякі наші жертви, хочби найменші, йдуть все через нашу установу „Обєднання".

Цим разом по переведенню листопадової збірки, різдвяної коляди і інших видатків пересилаємо через „Обєднання" чергові жертви на такі цілі:

Листопадова збірка на інвалідів	$42.50
Коляда на Рідну Школу	42.50
Фонд Визвольної Боротьби і звязаних з нею видавництв	35.00
Разом	$120.00

Більші жертви в тій збірці зложили: пані Пелягія Федорко на інвалідів 5 дол.; гром. К. Содомора (з Олбані, Н. Й.) на інвалідів і Рідну Школу 2 дол.

Тут треба згадати, що підчас цьогорічної коляди, ходили колядувати наші членкині з відділу Союза Українок, а саме: пані Ольга Коник, Марія Кушнір, Софія Зальопана, Марія Назарко й Магда Гринчук.

З мужчин колядували: П. Ґуреш, П. Кобаса, П. Шаршанович, Ю. Гончарик, М. Назарко, І. Коба і П. Задра.

Комітет збірок.

МІЛВОКІ, ВІС.

Коляда на Рідний Край.

Українці в Мілвокі, Віс., не забули за свій рідний край, за своїх братів і сестер, та зложили коляду на Рідний Край. Колядуючи, найбільше труду положив Т. Танін, котрий не лише ходив колядувати, але й не пожалував свого авта та свого труду возити колядників. Колядували: Т. Танін, В. Колодрубець, А. Гатала, Т. Черник та І. Пунько. Жертвували на коляду, котру призначено на рідний край: Т. Черник $4; на боєвий фонд по 1 дол.: о. І. Лямпарт, І. Пунько, І. Шереметa, С. Ковтун, М. Стадник, Анна Дуцар, В. Псюк, В. Колодрубець, А. Гатала, Т. Черник, М. Барильський, М. Сеньків, В. Яремчук, Й. Псюк, П. Стецик; по 50 цнт.: Анна Михайлишин, Марія Березовець, В. Гуцуляк, К. Ман, М. Патер, М. Адамчук, І. Длугаш, Магд. Кейбан, А. Ковтун, О. Борисько, Т. Танін, Г. Даць, О. Яковишин, В. Рос, В. Задорожний, Д. Чабак, І. Гірський, Й. Жовнировин; по 40 цнт.: Стефанія Гімля, С. Звідин; по 25 цнт.: П. Магеровський, В. Ющак, Анна Гірчак, Г. Томащук, Й. Сосніцький, Т. Барсук; І. Сеньчишин 20 цнт.

Разом усіх грошей з коляди прийшло $30.50.

Переслано через „Обєднання" на визвольну боротьбу $12; на Рідну Школу $8; на інвалідів $7.50; заплачено $3 Т. Танінови за газоліну до авта.

Н. Кудринський.

The Sport Whirl.

AMBRIDGE, PA.

To Hold First Annual All-Ukrainian Basketball Tournament.

The Ambridge Ukrainian Athletic Club will hold their First Annual All-Ukrainian Basketball Tournament in Ambridge, Pa., on Saturday, March 18, 1933. This is the first tournament of this kind and in order to make it a big success all Ukrainian Teams in Western Pennsylvania and the Tri-State District are invited to enter this tournament. A handsome trophy will be presented to the team winning the tournament.

The rules which will govern this tournament are as follows:

1. all players must be Ukrainians;
2. each team will be allowed a squad of fourteen (14) players;
3. all entries will close on Wednesday, March 15, 1933;
4. entry fee of $2.50 will be charged of each team.

Teams wishing to enter send your entry fee, your team list and other information to:

Charles Koodrich,
c/o Ukrainian Athletic Club,
697 Glenwood Ave.,
Ambridge, Pa.

Fee and list should be sent in early so that arrangements can be made as soon as possible.

Yours for clean sports,
UKRAINIAN ATHLETIC CLUB
Chas. Koodrich.

ПОДЯКИ.

Я, нижче підписаний член Братства св. Івана Хрестителя, від. 230 У. Н. Союза, в Йонґставн, Огайо, складаю щиру подяку головному урядови У. Н. Союза за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $50, котрі мені нині стали великою поміччю. Також дякую урядникам згаданого Братства, що відвідали мене слабого, і тим потрудились.

Йосиф Мельник.

Я, нижче підписана членкиня від. 75 У. Н. Союза, складаю щиру подяку головному урядови У. Н. Союза за уділення мені допомоги з фонду допомогового.

Закликаю тих, що ще не є членами У. Н. Союза, щоби старалися ними бути, бо тільки там на випадок якого нещастя можна дістати помічну руку.

Марія Космина.

В імени вдови, Марії Ґрисевич, урядники Бр. св. Георгія, від. 135 У. Н. Союза в Смок Рон, Па., складають щиру подяку головним урядникам У. Н. Союза за скоре виплачення посмертного в сумі $1,000 по її чоловіку Йосифі Ґрисевич.

Ф. Фенчишин, предс.;
А. Підкалицький, касієр;
Антін Клим, секр.

Я, нижче підписаний член від. 238 У. Н. Союза, складаю щиру подяку головному урядови за допомогу, яку мені уділили в сумі $50 з фонду запомогового. Тішусь і горджусь, що я є членом такої організації як наш Союз. При тій нагоді кличу до всіх Українців, щоб вступали до своєї рідної організації, У. Н. Союза. Памятайте, що нині ви здорові, а завтра можете стати нещасливим, то подбайте, щоби ви мали доброго опікуна, яким є Батько Союз.

Василь Мельничук.

Я нижче підписаний, член від. 6 У. Н. Союза, складаю щиру подяку головному урядови У. Н. Союза за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $25. Також дякую місцевим урядникам відділу за їх труд.

Василь Фридрик.

Я, нижче підписаний член від. 341, У. Н. Союза, складаю щиру подяку головному урядови за уділення мені запомоги з фонду запомогового в сумі $50, котрі у тяжкім положенню стали мені правдивим поратунком.

Іван Кренціглова.

ТАРЗАН МОЖНОВЛАДЕЦЬ ДЖУНҐЛІВ.

(75)

Блейк лише встиг крикнути: „За мою княжну!" й кинувся в бій. Блискавкою налетіли противники один на другого. Блейк не стямився, як почув себе в повітрю, так ніби під ним кінь з сідлом провалився десь у яму. Але він памятав ще, що його списа з силою вдарила в щит сера Вілдреда. Блейк, гепнувши на землю, швидко підняв перед свого шолому й оглянувся навкруги. Він побачив, що недалеко від нього сидів на землі сер Вілдред.

По правилам змагань, вони обидва більше не могли змагатися, бо хто в боротьбі зі списами злетів з коня, той програв. Отже в цьому випадку не було перемоги на ніякій стороні, але програли обидва лицарі. В короткому часі й інші лицарі скінчили свої змагання. Лицарі Німру нарешті перемогли, але з невеликою виграною. Вони тепер мали вибрати собі пять дівчат з табору переможених. Богун зібрав біля себе лицарів і сам з ними радився.

Після того його лицарі почали швидко наближатися до льожі князя Ґобреда. Лицарі Німру були тоді в іншій стороні, приводячи себе до порядку після тяжких змагань. Сам князь Богун лишився на коні на боці й дивився за рухом своїх лицарів. Пізніще два лицарі, які лишилися з князем Богуном, також швидко поїхали в напрямі до льожі князя Ґобреда. Князь Ґобред не розумів, що це значить, і був трохи занепокоєний затією Богуна.

Нарешті сам Богун пігнав свого коня, доганяючи своїх лицарів. Вони всі тепер загородили дорогу лицарям Німру до льожі їх князя Ґобреда. Недалеко льожі Ґобреда два лицарі, що були з Богуном, вибігли наперед, маючи біля себе третього осідланого коня, але без їздця. Князь Ґобред не міг зрозуміти, що це таке робиться. Ні він, ні його донька не бачили, що позаду них у льожі вже появився лицар, який простяг руки до Ґвінальди.